

Doop en Besnijdenis.

V. S. te W. vraagt naar de reden van het verschil in de verhouding der twee sexen tot het eerste der twee Sacramenten onder Oude en Nieuwe Bedeeling, m.a.w. hoe het komt, dat, terwijl onder het Oude Verbond alleen het mannelijk geslacht de Besnijdenis ontving, thans ook de kinderen van het vrouwelijk geslacht den H. Doop ontvangen.

Ofschoon de inzender in elke Catechismusverklaring het antwoord op zijn vraag kan vinden, wil ik haar toch wel even beantwoorden.

'k Begin dan met onder zijn aandacht te brengen, dat de bediening van den H. Doop aan beide sexen niet maar een gebruik is, dat de Christelijke kerk invoerde, maar evengoed als de uitsluiting der vrouwen van de Besnijdenis onder de Oude Bedeeling gegrond is op de H. Schrift.

Uit Hand 16:18, den Doop van Lydia, blijkt, om nu alleen dit ééne voorbeeld te noemen, dat de Apostelen zoowel vrouwen als mannen doopten.

Oppervlakkig is hierin iets bevreemdends, wijl de Doop in de plaats der Besnijdenis kwam, en de Heere zelf, bij de Verbondssluiting met Abraham, de bediening der Besnijdenis uitdrukkelijk beperkte tot de kinderen van het mannelijk geslacht.

Het feit, dat de Besnijdenis, die God, in aansluiting aan een bij tal van oude Oostersche volken bestaande zede, ten teken van Zijn Verbond stelde, bezwaarlijk aan kinderen van het vrouwelijk geslacht kon worden toegediend, lost het vraagstuk natuurlijk niet op.

Niets verhinderde Hem toch, voor de verzegeling van zijn Verbond een teeken te kiezen, dat zoowel meisjes als jongens konden ontvangen.

De uitsluiting der ééne sexe van het eerste teeken des Verbonds was derhalve door God gewild en bedoeld; en zoo is er dus reden voor de vraag van v. S., wat van dit onderscheid tusschen de bediening van Besnijdenis en Doop grond en strekking mag zijn.

Die grond kan niet geweest zijn, dat de vrouwen onder Israël niet in het Verbond Gods begrepen waren.

Het feit, dat ze met de mannen deelnamen aan het Paaschmaal, het tweede Sacrament der oude Bedeeling, bewijst reeds afdoende het tegendeel.

Trouwens, in dat geval zou de strekking van de uitsluiting der vrouwen van de Besnijdenis, het volk Israël ook niet hebben toegesproken, wijl, naar oud-Oostersche beschouwing — en dat deze ook onder Israël gold bewijzen o.a. de tellingen, waarbij alleen met de mannen gerekend werd — de vrouwen in de mannen begrepen waren.

Doch daarmee zijn we nu toegekomen aan wat het antwoord geeft op de gestelde vraag.

Deze verhouding toch van de beide sexen wijst op een terugzetting van de vrouw bij den man onder het Israëlitische zoowel als onder alle andere Oostersche volken.

En dat de Heere, bij de instelling der Besnijdenis deze achterstelling van de vrouw aanvaardde en ijkte, zegt ons, dat naar Zijn bedoeling de vrouw binnen het Verbond in zijn oude bedeeling, metterdaad een lagere plaats innam dan de man.

Het was een herinnering aan het feit, dat in het Paradijs de vrouw de eerste was in de overtreding van Gods gebod, en de verleidster van den man een herinnering, die zelfs in het N. Testament nog naklinkt (1 Tim. 2:14).

Als een donkere wolk bleef deze herinnering hangen boven haar hoofd, en de schaduw ervan haar levensstijl drukken, zoolang het „zaad der vrouw" niet gekomen was, om haar te verdrijven.

Doch toen het kwam wéek de wolk.

Maria wordt, om het Kindeke dat ze baren zal, door het Woord Gods in Gabriëls begroeting, gezet in den glans van de „gezegende onder de vrouwen".

En als Christus, in vernedering en verhooring, „der slang den kop heeft vermorzeld", is de eere der vrouw hersteld en mag ze in het Verbond der genade het beschaamde hoofd weer opheffen naast den man.

In Christus is ze weer zijn gelijke geworden.

In Christus is „noch Jood noch Griek, noch dienstbare noch vrije, daarin is geen man en vrouw. Want zij allen zijn één in Christus" (Gal. 3:28).

En dat komt dan tot uitdrukking, ook in haar Doop.

V.

F.

LITERATUUR EN KUNST.

De beteekenis van Pennings werk.

H. Pennings geschriften.

Als ik thans in het verband dezer artikelenreeks een korte bibliographie invoeg van Pennings geschriften, geschiedt dat, zoolks ik reeds zeide in het voorafgaande stuk, ter beantwoording van de vele vragers, die omtrent de datering of den inhoud van eenig boek nadere inlichting wenschten. Echter zij in herinnering gebracht, dat ik moet volstaan met een opgave van de boeken in chronologische volgorde en een aangeven van den inhoud in slechts enkele woorden.

HEPP.

Nooit echter mag aan de kerk het recht als zoodanig ontzegd worden voor het Schriftgezag in de hres te staan.

Dat is niet slechts haar recht, maar ook haar plicht.

Wie, gelijk Prof. Haitjema, in deze de kerk te na komt, komt den Heiligen Geest te na.

Al bedoelt Prof. Haitjema dit niet, het feit is er niet minder ernstig om.

Laten wij toch in gedachtenis houden het apostolische woord: „Bedroeft den Heiligen Geest Gods niet, door welken gij verzegeld zijt tot den dag uwer verlossing" (Ef. 4:30).

De komende Synode.

De kerk van Groningen heeft de komende Synode saamgeroepen tegen D.V. 16 Aug. e.k.

In zekeren zin is dit een vervroegde Synode.

Immers, in den regel komt de Synode eerst in de laatste week van Augustus samen.

Die regel is natuurlijk niet willekeurig gesteld. En het benieuwt ons, welke dringende noodzaak er toe geleid heeft om van dien regel af te wijken.

Dr. Kuyper heeft er herhaaldelijk op gewezen, dat ook het eind van Augustus voor een Synode nog rijkelijk vroeg was.

Het kan omstreeks dien tijd nog zeer warm zijn. Dat is zeker voor vergaderingen niet bevorderlijk.

Er pleit dan ook meer voor de Synodes wat later in het jaar te stellen dan ze te vervroegen, of men moest ze in Mei of begin Juni kunnen houden.

Inzonderheid nu vinden wij het jammer, dat tot vervroeging werd besloten of moest worden besloten.

De vraag werd reeds opgeworpen of na het afmattende Synodejaar 1926 de afgevaardigden naar de Synode van Groningen wel physisch en psychisch in konditie zullen zijn om opnieuw zwaren arbeid te presteeren.

Het is geen geheim, dat voor meer dan één afgevaardigde de Synode van Assen te veel was. Schadelijke fysieke gevolgen bleven niet uit.

Nu kan men wel de oplossing aan de hand doen om geheel andere personen als afgevaardigden te zenden.

Maar de kerkelijke praktijk van jaren leert, dat een niet zoo klein percentage van predikanten vooral door de kerken als min of meer vaste afgevaardigden wordt begeerd.

De kerken in deze aan banden te leggen, gaat natuurlijk niet aan.

Vooral in dit speciale geval zouden wij niet durven adviseeren om algemeen met nieuwe afgevaardigden te komen — ofschoon wij op zichzelf, als dit mogelijk is, sterk voor afwisseling zijn —, omdat er te Groningen zaken aan de orde zullen komen, welke gevolgen zijn van de besluiten van Assen en het niet wenschelijk kan geacht, dat alle afgevaardigden er zich nieuw hebben in te werken.

Zij, die als afgevaardigden te Groningen zullen wederkeren, zullen allicht een deel van hun vakantie er voor moeten opofferen.

Augustus toch is de vakantie-maand bij uitnemendheid.

En het begroot ons, dat aan hen een deel van hun welverdienden rust- en ontspanningstijd wordt ontnomen.

Van de praeadviseerende leden spreken wij in dit verband niet, omdat op hen niet de verplichting rust de Synode bij te wonen, al zullen zij wel zorgen, indien het hun eenigszins doelt, aanwezig te zijn.

Hoe minder een vakantie beknot wordt, des te meer mag men er op rekenen, dat de afgevaardigden verfrist en versterkt zich aan het Synodale werk zetten.

Iets, wat toch zeker niet van belang onthloot is. Maar wat nu de Synode zelf aangaat.

Het agendum zal rijk voorzien zijn.

Vooreerst krijgt zij, gelijk we boven zeiden, nog eenige zaken af te handelen, welke verband houden met de beslissingen van Assen.

Maar dan komen de restanten van de Synode van Utrecht op de tafel.

Die restanten zijn overvloediger dan de Utrechtse maaltijd zelf is geweest.

Er ligt nog altijd het rapport over de „krankencommunie", dat aan de kerken „ter bestudeering" is overgegeven. Immiddels hebben we van die studie nog niet heel veel gemerkt. Mocht men haar hebben nagelaten, dan mogen onze kerken zich wel haasten.

Vervolgens wacht ook het rapport over Echtscheiding op een beslissing. Utrecht besloot zes deputaten „te continueeren om hun de gelegenheid te geven hun opvatting tegenover de bedenkingen van Prof. Dr J. Ridderbos nader te adstrueeren en deze uiteenzetting ter kennis van de Kerken te brengen, ten einde de volgende Synode in deze kwestie een beslissing neme".

Als derde stuk wordt vermeld het Vrouwenkiesrecht. Utrecht benoemde een Commissie, „bestaande uit vijf Deputaten om het vraagstuk, of het toekennen van het kiesrecht aan de vrouw in de Kerk naar Gods Woord geoorloofd is, in verband met de tijdsomstandigheden wenschelijk is en aan den geestelijken welstand bevorderlijk

is, te onderzoeken en op de eerstvolgende Synode daarover rapport uit te brengen".

Vervolgens behoort aan de orde te komen de herziening en uitbreiding van den bundel „Eenige Gezangen". Wat de herziening betreft wees de Synode Deputaten aan met de opdracht den bundel „Eenige Gezangen" nogmaals te overzien en „de eerstvolgende Synode te dezer zake te dienen van advies, met dien verstande, dat hun wordt verzocht, hun Rapport bij onze Kerken bekend te maken minstens één jaar vóór de Synode samenkomen". Inzake de uitbreiding werd eveneens aan Deputaten opgedragen „de kwestie van het zoogenaamde „vrije kerklied" in haar vollen omvang principiëel te onderzoeken en de volgende Synode te dezer zake te dienen van rapport en advies".

Dan hebben wij nog de Formulieren. De Synode gaf opdracht om „de Christelijke Gebeden te overzien", alsook „om deze formulieren nogmaals te „overzien" en bepaalde daarbij, dat de concepten minstens één jaar vóór de volgende Synode aan de Kerken zouden worden toegezonden.

En last not least vermelden wij de kwestie van den uitbouw der Belijdenis. Deputaten werden door de Synode verzocht „het ontwerp van de nadere formulering van drie artikelen der geloofsbelijdenis, zoo mogelijk één jaar vóór de komende Synode te zenden aan de Kerken in Binnen- en Buitenland, die op denzelfden grondslag als onze kerken staan".

Dit is nog niet alles.

Maar het is wel het voornaamste.

En het kan schikken, dunkt ons.

Al is de gestelde termijn voor verschillende van deze rapporten verstreken, wij hebben goede hoop, dat de meeste nog wel zullen binnenkomen.

Dat men niet op tijd is, kan ditmaal zoo goed als geheel verontschuldigd worden.

De bekende kwestie heeft reeds vóór de Synode van Assen voor het eerst samenkwam veel arbeid stopgezet.

Hier was force majeure aanwezig.

Maar dan moet men daarbij van de veronderstelling uitgaan, dat de rapporten slechts heel zelden precies op tijd verschijnen.

Een paar maanden respijt moet men toch altijd rekenen.

Dat is nu eenmaal een chronisch gebrek.

Op de oorzaken daarvan hebben wij reeds meer gewezen.

Eén der gewichtigste is wel die, dat onze Synodes niet genoeg een juiste arbeidsverdeling toepassen.

Er zijn personen, die in drie, vier of misschien nog wel meer deputaatschappen tegelijk zitten.

Het ontbreekt hun allernuist aan ijver en goedwilligheid, maar het ontbreekt hun aan tijd om alles tegelijk te behartigen.

Eén mensch gaat nu eenmaal slechts één gang. Wanneer zullen onze Synodes met deze gewoonte breken?

Daarom mag dankbaarheid niet onthouden worden, wanneer, zij het ook te tiender of te elfder ure de meeste van deze opdrachten blijken volvoerd te zijn.

Uit het bovengegeven staatje zal men zien, dat de Synode van Groningen eigenlijk nu reeds meer dan genoeg in het vooruitzicht heeft.

Onze kerken zullen verstandig handelen zoo weinig mogelijk meer op het agendum te plaatsen.

Wat ook maar eenigszins niststel kan lijden, worde tot 1930 opgespaard.

Dat is op zichzelf wel spijtig.

Wij b.v. hadden zoó gaarne de zaak der verbeterde bijbelvertaling op de Synode zien gebracht.

Die achten wij met den uitbouw der Belijdenis van een belang, dat alle andere punten van het agendum ver achter zich laat.

En als er nieuwe punten aan worden toegevoegd, dan komt dit o.i. wel in de eerste plaats in aanmerking.

Echter dient de Synode eerst alle oude punten af te handelen, opdat wij daardoor eindelijk eens heenkomen.

Men volgde het voorbeeld van Utrecht niet om opnieuw te verdagen, wat maar eenigszins moeilijkheid oplevert.

Op die wijze komt er van voortgaande reformatie weinig of niets terecht.

En als er dan schoon schip is gemaakt, zal de tijd wel zoo goed als verstreken zijn.

Immers, al te lang mag deze Synode niet duren. Als men straks verneemt, wat de Synode van Assen onzen kerken gekost heeft, zal men er misschien van schrikken.

Daarom mogen de kerken door de Synode van dit jaar niet opnieuw zwaar belast worden.

En al hebben wij over offervaardigheid niet te klagen, men mag onze kerken niet al te zeer op de proef stellen.

Trouwens, ook in andere opzichten volgt de Synode van Groningen te spoedig op die van Assen, dan dat van de kerkelijke krachten te veel mag worden gevergd.

Wanneer, wat Utrecht onafgedaan liet liggen, te Groningen wordt afgewerkt, kunnen de kerken voldaan zijn.

Pennings eerste schriften zijn de „Transvaalse Historische Verhalen“, die in de jaren 1896—1898 verschenen en kortelings in zesden druk zijn uitgekomen. De voorgeschiedenis van deze boeken behandelde ik in een der vorige artikelen. Ze vormen een trits, waarvan „De Helden van Zuid-Afrika“ het verhaal geeft van den uittocht der vrijheidlievende boeren uit de Kaapkolonie naar de Transvaal, waar de strijd met woeste stammen en wilde dieren hen wachtte, „De Scherpshutters van Zuid-Afrika“ den vrijheidsoorlog van 1880—1881 beschrijft, en „De Ruiters van Zuid-Afrika“ over den inval van Jameson en diens gevangenneming te Krugersdorp vertelt. In 1899 begon Penning zijn beschrijving van „De Oorlog in Zuid-Afrika“, een werk in drie delen, dat in 1902 voltooid was en waarvan niet minder dan 72000 exemplaren werden verkocht (gerekend naar de afzonderlijke boeken). Voorts gaf Penning in 1899 uit een vlugschrift „De Vredesconferentie“, dat in den vorm van een gelijkenis den stand der Engelsch-Zuid-Afrikaanse kwestie behandelde en zijn verhaal „De Leeuw van Modderspruit“, (deel I van de z.g. „Wesselsserie“), dat eveneens in 6 drukken verscheen en een Deutsche en Amerikaanse bewerking genoot, 't is de bekende historie van Gijb en Danie Wessels in hun strijd tegen het Engelsche imperialisme, van den dapperen, onstuimigen Louis Wessels, Tante Sannie, Truida Uys, Blikoortje en dergelijke figuren, die stormenderhand de harten der lezers hebben veroverd en vooral onder de jongeren van die dagen (en ook nog van onzen tijd) een groote populariteit zich verwierven. Eigenaardig is, dat dit boek bij zijn latere uitgave (in 1924), toen de denkbeelden der menschen veelzins gewijzigd waren en vooral de sympathieën voor het Boerenvolk en zijn strijd waren bekoeld, hier en daar vrij scherpe kritiek uitlokte. Zelfs was er een recensent, die met de zonderlinge bewering voor den dag kwam, dat „de geest van het oog om oog en tand om tand“, die z.i. uit het verhaal sprak „een bederf voor een zuiver gemoedsleven“ was en die het boek „even gevaarlijk“ noemde „voor den menschelijken geest en de ontplooiing der beginselen van een christelijk leven, als de algemeen verfoede detective verhalen“, omdat „een godsdienstige gezindheid den verderfelijken geest verbergt onder den schijn van echt christendom“. Metend naar den maatstaf van een voor den recensent volkomen ontoelantbaar persoonlijk inzicht, bovendien blijkbaar neergeschreven zonder voldoende bekendheid met den persoon van Penning en met den geest der detective-verhalen, tenslotte geheel verkeerd van instelling, zegt zulk een oordeel qua waarde-bepaling niets, maar de mentaliteit, die er uit spreekt, is merkwaardig genoeg, om daarop terloops even te wijzen.

In 1900 verschenen „Onder de Vrijstaatsche Vlag“ eveneens een verhaal uit den Boerenoorlog, „Op het Boerencommando“, een samenspraak voor 8 personen, die op vele jongelingsverenigingen toentertijd is gehouden (ook de „Westdeutscher Junglingsbund“ gaf een bewerking in 't Duitsch ervan uit) en „Het Jamesonverraad“, een vlugschrift, dat vrij heftig van toon was en van Pennings diepe verontwaardiging over dat feit nog eens weer blijk gaf.

„De Held van Spiorkop“, het alom bekende tweede deel der Wesselsserie, verscheen in 1901 en beloofde ook weer 5 drukken. Uit hetzelfde jaar dateeren ook nog een tweetal samenspraken, die op den strijd in Zuid-Afrika betrekking hebben „Materialisme en Christendom“ en „Naar het Kaapsche Commando“. Het derde en m.i. beste deel der Wesselsserie, „De Verkenner van Christaan de Wet“, van belang, omdat het de kringsverrichtingen van de Wet met historische juistheid weergeeft, verscheen in 1902, evenals „Verdedigers en Verdrukkers“, een verzameling karakterschetsen van de voornaamste figuren uit den Boerenoorlog.

Ook toen de Boerenoorlog voorbij was, bleef Pennings belangstelling voor de Transvaalse strijd bestaan. Zoo kwam in 1903 uit een novelle uit den Kaapschen Boerenopstand „Vredenburg“, een verhaal, dat de moeilijkheden teekent, die den Kaapkolonisten in den weg stonden om beslist de zijde der boeren te kiezen en de halfslachtigheid van velen, die geen houding wisten te vinden, laakt. Een episode, als de beschrijving in dat boek van den overval op den Kaapschen goederentrein en de daaruit voortvloeiende gevolgen voor het Kaapsche boerengedrag behoort tot het beste van Pennings vertelkunst. In hetzelfde jaar 1903 verscheen ook Pennings eerste verhaal over andere stof „De Trompetter van Gorkum“, dat den lezer verplaatste naar de dagen van Arkels ondergang in 1417. Floris van Merwe is daarin de figuur van het Penning-type. Terzelfdertijd echter liep in de resp. nummers van „Timothéus“ het vervolg van de Wesselsserie, dat onder den titel „De Overwinnaar van Nootgedacht“ in 1904 in boekvorm verscheen en nog in hetzelfde jaar werd gecompleteerd met „De kolonist van Zuid-West-Afrika“. Daarmede waren de veelgelezen Wessels-verhalen voltooid, die alle in Deutsche en Amerikaanse uit-

gaven verschenen en verschillende drukken hebben beleefd. Meer dan eenig ander boek van Penning misschien hebben deze Transvaalse novellen zijn naam als volksschrijver gevestigd en uit tal van brieven, die ik ter inzage ontving, blijkt de bijzondere ingenomenheid van oude en jonge lezers. „Ze hebben mijn licht ontvlamd, jeugdig gemoed in verrukking gebracht“, zoo schrijft b.v. een der correspondenten „ik verslond ze, niet in den gewonen zin van het woord, maar ik dronk ze in, zin voor zin, woord voor woord, gedachte voor gedachte, en het goede, het mooie, het Godverheerlijkende er in, 't heeft zeker op m'n vorming zegenend ingewerkt“.

In 1905 verscheen eerst „De Watervloed“, een verhaal van den Sint Elizabethsvloed, met den wapensmid uit „De Trompetter“, Floris van Merwe, weer als hoofdfiguur. Een voortreffelijk boekje, dat het probleem der gerechtigheid Gods, die door triomfeerend onrecht verdonkerd schijnt te worden maar door zware oordeelen wordt gehandhaafd, met buitengewone kracht teekent. 't is niet een der bekendste, maar stellig een der beste van Pennings geschriften. Voorts kwamen in dat jaar van de pers: „Russisch bloed“, een verhaal uit de dagen van de heerschappij van het Tsarisme en „Onder de Vlag van J.P.z. Coen“, de nog altijd bij onze jongens geliefde levensbeschrijving van den grooten grondvester van onze koloniale macht (type van het heldenras, dat Penning zoo groote vereering toedroeg) in verhalenden vorm. Het voornaamste werk uit dat jaar was evenwel „Ons Oude Nederland“, behandelend „de geschiedenis des Vaderlands van de vroegste tijden tot op heden“. Eigenlijk leverde Penning met dit boek den arbeid, dien hij vóór alles wenschte te verrichten. Immers, al zijn schrijven over de Boeren en hun lot, had tot achtergrond zijn liefde tot het eigen land en het eigen volk. 't Was de stamverwantschap van de Boeren met het oude Nederland en het aan onze eigen vrijheidsworsteling equivalente karakter van hun strijd, die hem zoo sterk tot de Boeren zich aangetrokken deed gevoelen. Daarom lag een bewerking van de Vaderlandsche geschiedenis geheel in Pennings lijnen dan uiteraard in den trant van een geregeld verhaal. Allerwege werd het levige boek met groote sympathie ontvangen: vrijwel de geheele christelijke pers sprak er haar ingenomenheid mee uit en dan viel steeds in de besprekingen op twee eigenschappen het accent: op het levendige van den vorm, zoo, dat de menschen en toestanden voor de lezers werkelijkheden waren, die ze zagen; en op de principieele wijze van behandelen, waardoor „de wonderen, aanbiddelijke leidingen Gods met Nederland“ duidelijk in het licht kwamen. En ook bij het publiek vond het boek den gewenschten ingang, want, ofschoon het vrij prijzig was, moest het reeds in 1906 worden herdrukt.

Begin 1906 verscheen in boekvorm het verhaal, dat reeds eerder in „De drie Provinciën“ als feuilleton had gestaan, „Het Beleg van Gorkum“. 't Was nu, door het op den voorgrond brengen van een jongensfiguur, Gerrit Wouda, meer een verhaal voor jongens geworden en, mocht het in zijn oorspronkelijken vorm geen nitgever hebben kunnen bekoren, in zijn nieuwe gedaante bekoorde het de jonge lezers buitengewoon. Eveneens uit 1906 dateeren „De redder in den nood“, een verhaaltje op het thema „Eerlijk duurt het langst“, „Naar Huis“, de beschrijving van den ondergang van Gravin Jacoba van Beieren's macht in 1428; (zijn titel ontleent dit boek aan den hoofdfiguur, Herman Kemp, die in Jacoba's strijd zich dapper heeft geworpen, maar na haar overgave naar huis gaat, wat weldra beteekent een gaan naar het Vaderhuis en „Olmhoeve“, een dorpsverhaal. Penning behandelt hier een psychologisch gegeven: den strijd van een boer (Hooghuizen), die door nijver en haat op het verkeerde pad raakt, maar na velerlei afzwerving toch door de duisternis komt tot het licht. Pennings kracht ligt ongetwijfeld in de bewerking van andersoortige gegevens. Daarom meen ik, dat het niet juist is gezien als een van de recensenten schrijft naar aanleiding van dit boek: „wij gelooven en vertrouwen, dat Penning, in deze richting voortgaand, ons christenvolk meer aan zich zal verplichten dan door zijn vroegere Transvaalboeken“, al erken ik gaarne, dat hier een levensbeeld is gegeven van onmiskenbare verdienste. Ook in 1906 geschreven, ofschoon eerst veel later uitgegeven, is een verhaal uit het Nederlandsche Visschersleven „De Eilanders“, naar zijn inhoud een boek van gelijksoortig karakter als het vorige. Weer geheel op zijn eigen terrein is Penning met zijn „Het leven van M. A. de Ruyter“, dat in 1907 verscheen en later nog eens is herdrukt; in de teekening van mannen-van-stavast en krachtige geloofsovertuiging als Neerland's grootste admiraal is geweest, is Penning precies in zijn element en weet hij zijn karakteristieke eigenschappen ook het best te ontplooiën. Eveneens geschiedkundig van inhoud waren de verhalen, die kort daarna het licht zagen: „Op den Tweesprong“, behandelend een episode uit den Franschen Revolutietijd, en „De Broeders van St. Jan“, een in 't bijzonder voor jonge menschen aantrekkelijke vertelling uit de 15e eeuw. Tenslotte is nog van 1907 de Russische novelle: „De

wraak van den Stundist“, de illustratie in verhaalvorm van het „Hebt uw vijanden lief, zegent ze, die u vervloeken“.

Onder den titel „Honderd jaar geleden“ verscheen in 1908 een vertelling uit het overstromingsjaar 1809, later heruitgegeven als „Uit Bange dagen“ (1921). Ook zijn van 1908 de weinig bekende boeken „De Schipbreuk“, dat naar het Schotsche strand de aandacht leidt, en „Het Einde van een koning“, de beschrijving van de laatste dagen van Lodewijk XVI van Frankrijk, die 21 Jan. 1793 onder de guillotine werd gebracht.

Bedenken we, dat al deze boeken geschreven werden in den drukken tijd van Pennings persleiding en drukkersbedrijf, dan geeft deze bibliographische schets (die ik in 't volgend nummer hoop voort te zetten) een goeden indruk van zijn groote werkzaamheid, maar niet minder groote werkkraft.

C. T.

HET BOEK VAN DE WEEK.

Geestelijke stroomingen in Zuid-Afrika.

„Holism and Evolution by General The Right Hon. J. C. Smuts“, is de titel van een belangrijke studie, die aan 't eind van 1926 het licht zag. Belangrijk, omdat de man, die haar schreef, achttien jaren lang de Z.-A. politiek beheerschte en aan het einde van den grooten oorlog van 1914—18 den grootsten invloed had te Londen. Allermeeest echter, omdat door deze studie een synthese beproefd wordt, die de stof, het leven en het bewustzijn omvat, en deze begrippen onderwerpt aan een grondige herziening. Uitgaande van Bergson's principe, de scheppende evolutie, laat hij ons zien, waarin dit te kort schiet, n.l. het verlaagt het intellect tot een soort van Mephistocles, die naar willekeur de stof kiest en ordent. De natuur, zegt hij, streeft naar de formatie van lichamen, organismen, die een geheel (Gr. holos) vormen. Atomen, moleculen, chemische samenstellingen zijn beperkte geheelen. Planten en dieren hebben eenige zelfbepaling en zijn dus hogere geheelen. Maar ook kunstwerken, gedichten, karakters, ja zelfs de maatschappij, Staat en Kerk zijn geheelen (wholes) door evolutie ontstaan. Het hoogste geheel van alle structuren van het heelal, is de persoonlijkheid, want dit geheel wordt een nieuw, scheppend middelpunt van werkelijkheid. Het Holisme is dus een proces van scheppende synthese, dat niet alleen dingen en feiten, maar ook hun verleden, heden en toekomst, ja het gansche veld van hun optreden omspannt. Het Holisme is de waarborg, dat de wereld, door welke crisis ook bedreigd, niet op mislukking uitloopt, en dat de ideeën van welzijn, waarheid, schoonheid en goedheid vast geworpen zijn in de natuur der dingen, zoodat zij nooit verloren zullen gaan.

De menselijke persoonlijkheid wordt in dit werk dus hoog gewaardeerd, ja zoo hoog, dat men bij het lezen daarvan zich afvraagt: hebben we hier niet te doen met een nieuwen vorm van de Levensphilosophie, die Personalisme heet? Verwonderen zou ons dit niet, want de schrijver, hij moge al aan Europeesche universiteiten gestudeerd hebben, blijft in zijn hart een Africaner. En Zuid-Afrika is het land van de groote persoonlijkheden. Het volk van Z.-A. tellt nog geen honderd jaar mee in de geschiedenis en reeds heeft het een rij van helden voortgebracht, die zooals Pres. Paul Kruger en Chr. de Wet wereldberoemd zijn geworden. Maar er zijn ook tal van minder bekende persoonlijkheden, die in dit land een hoofdrol hebben gespeeld.

In Zuid-Afrika wordt ieder mensch, zoodra hij de kinderschoenen ontwassen is, en hij geen abnormale eigenschappen bezit, min of meer een zelfgenoegzaam wezen. Een man, die niet zelf zijn kost kan doen, niet zelf zijn weg kan vinden, niet zelf zijn moeilijkheden kan overwinnen, die niet onafhankelijk is in zijn optreden, wordt door allen geminacht. Er is dus ruim veld voor zelfstandige wilshandelingen, en sommigen zijn daarin zoozeer gevorderd, dat zij een eigen stempel hebben gedrukt op hun geslacht, hun omgeving, hun kerk en hun volk.

Deze omstandigheid heeft ook hare schaduw-zijden. De wilshandelingen komen op uit strevingen en begeerten, verbonden met aandoeeningen, die de belichting van het verstand behoeven. Als die belichting verkeerd of ongenoegzaam is, ontstaat in het karakter het verschijnsel van de halsstarrigheid of koppigheid. Het type van den stijfhoofdigden boer is in ons land spreekwoordelijk geworden, en zoo heeft ook Zuid-Afrika zijn type van den harden kop. Daarbij komt nog, dat de groei van het wilseven somtijds ten achter is bij den leeftijd, zoodat het emotioneele kindsleven nog lang blijft nawerken, en, verbonden met gewoonten en neigingen van ouderen, een oppervlakkig karakter kweekt.

Maar al is het ook in Zuid-Afrika, evenals overal in de wereld, niet al goud wat er blinkt, dit neemt toch niet weg, dat Zuid-Afrika door zijn bodem, klimaat, bevolking en geschiedenis de gunstigste voorwaarden bezit, om groote persoonlijkheden te kweken.

In zijn goed gedocumenteerde biographie van Piet

Retief van ho beheid, 't om v. Hij wa standd en die Afrikan. Hier reeds r was. T te Vet bijeen. 1600 w tijd een len, de vroege te ver. Retief groot in gende moed e stig-vrie vertrou den na gouvonn ook de menlik en, hel Afrikan kale ve. Uit c Retief wordt biograa. „Pan gebouw gelijks wat zijn Wordt oogen er vuu termine van de die for. Preside Kruger worden. zou vo zijn. Zijn Ook be schen e. Deze man, d toen b door in met elk weest z rekt staat st zelf te groote gers per bijna g opleidin hem tot de een Holisme n.l. de Kruger bond w volk ga der hom waarvoc Het v De Unie kolonies succes. dat uitk en den wonnen. rassent oconom volksde slechts en Oran ders do een enk volk din omdat i dezen t bodem v. De pe zoowel i drie Ker de overj vormde. Kerk. E kerken d bij ware zoodat t Kerk, on standp ook op i een voo lingers daarvan zoo zelf het verk